

INDEKS press

broj 66. | ožujak 2021. | cijena Okuna

<http://scka.hr>

NEDAVNI POTRESI...

Potres je skoro nemoguće predvidjeti

Kad tlo zadrhti pod nogama!

STR. 2

ŽELITE SE FINANCIJSKI OSAMOSTALITI?

Sam svoj šef

Biti sam svoj šef je poželjan cilj među mladima, a ako se pritom može pomoći razvoju okoline i steći finansijska korist, jasno je zašto ova opcija djeluje privlačno.

STR. 7

Volontiranje, da ili ne?

Volontiranje

Oko nas postoje različite mogućnosti za volontiranje, samo ako ih potražimo, a koristi koje one donose su mnogobrojne.

STR. 8

Kodeks samuraja

Bushido samuraji

Čast, odlučnost i hrabrost neke su od temeljnih vrijednosti u srcu bušida

STR. 14

Ne zaboraviti pogledati na:
www.scka.hr

Kad tlo zadrhti pod nogama!

POTRES JE SKORO NEMOGUĆE PREDVIDJETI

Nedavni potresi dodatno će zaoštiti kontroverze oko revitalizacije starih jezgri grada, što treba rušiti i kako rekonstruirati, kriteriji će biti statički zahtjevniji što je kod nas u Karlovcu već rezultiralo rušenjem autentičnih i skupih, ali sigurnosno riskantnih dimnjaka na restauriranoj zgradi OŠ Dragojla Jarnević.

Piše Lara Manojlović

„Među najneugodnija čuvstva čovjeka spada ono kad osjeti da mu glavno uporište njegove egzistencije – zemlja – zadrhti pod nogama. Strava, osnovana na primarnoj težnji za održanjem života, zahvati svakoga, kad prvi put osjeti gibanje čvrstog tla“, rekao je 1929. poznati hrvatski geofizičar Stjepan Škreb.

Ti trenuci, slike i zvukovi, doživljenog potresa pamte se zaувijek. Karlovac u svojoj povijesti brojnih nedača nema jači epicentralni potres, ali tresao se dosta često. U zapisima o zagrebačkom potresu 1880. zabilježeno je kako je „čak i u Karlovcu Kupa visoke valove bacala između obje obale“. Stariji Karlovčani u detalje će vam opisati koliko su se ljudjali i gdje su točno bili kad se tresla Banja Luka 1968., Furlanija u Italiji 1976. ili Crnogorsko primorje 1979, a svima nama još su svježi osjećaji trešnje za vrijeme potresa u Zagrebu i na Baniji u prošloj korona godini. Tu našu SF 2020. ni Jules Verne ne bi mogao predvidjeti.

O POTRESIMA

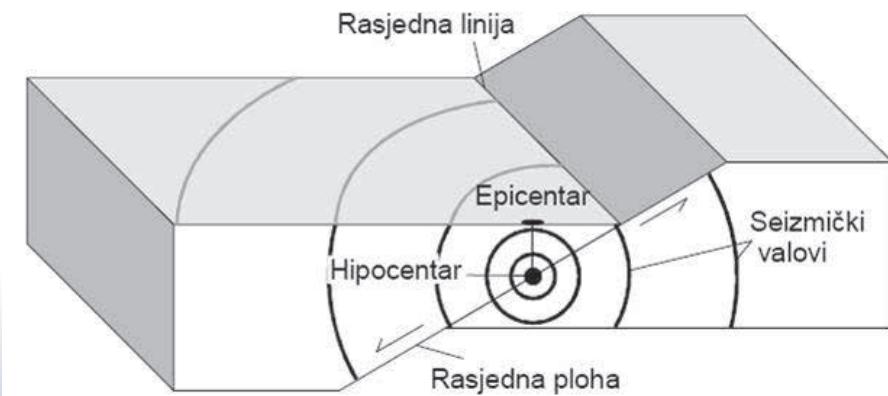
Potresi su Zemljine vibracije uzrokovane iznenadnim, naglim oslobođanjem potencijalne energije uskladištene ispod Zemljine površine. Nastaju zbog naglih pomicanja u krutom Zemljinom omotaču – litosferi izazvanih prirodnim ili umjetnim aktivnostima, kad stijene više ne mogu deformacijom izdržati naprezanja kojima su izložene.

Prema postanku potresi mogu biti tektonski na granicama ploča, vulkanski, izazvani vulkanskom aktivnošću, urušni ili kolapsni, uslijed urušavanja ispod površine

zemlje ili umjetni, izazvani klasičnim ili nuklearnim eksplozijama.

Radi usporedbe, tektonski potres od samo 5 stupnjeva po Richteru ima snagu veću od atomske bombe bačene na Nagasaki (21 kilotona TNT-a), a potres poput banijskoga, od oko 6 Richterovih stupnjeva, nadilazi snagu eksplozije jedne mechatone, tj. milijun tona TNT-a.

Hipocentar, fokus ili žarište potresa je mjesto gdje su seizmički valovi stvoreni. Epicentar je mjesto na površini neposredno iznad žarišta. Kada nastane pukotina ona se pomiče duž rasjeda brzi-

nom od nekoliko km/s. Što je veći rasjed, to je duži i obično snažniji potres. Seizmograf je uređaj koji bilježi gibanja na površini Zemlje, a seismogram je zapis seismografa i na njemu očitavamo vrijeme dolaska pojedine skupine valova i amplitudu vala. Po dubini epicentra potresi se dijele na plitke do 70 km dubine kojih je najviše (85%, nastaju na granicama tektonskih ploča koje klize jedna uz drugu), zatim srednje i duboke koji nastaju na granicama kopnenih i oceanske kore gdje se tektonske ploče podvlače jedna pod drugu.

Seizmička područja sa čestim i jakim potresima su u prostoru Tihog oceana i na njegovim obalama (vatreno pacifički pojas) na koje otpada 80% potresima oslobođene energije, zatim u prostoru Sredozemnog mora i duž alpskih i himalajskih planina (mediteransko-transazijski pojas) na koji otpada 15% energije potresa. Aseizmička područja bez potresa su vodoravni stari geološki slojevi (Kanadski štit, Ruska ploča i dr.)

Popratne pojave i posljedice potresa su brojne. Dolazi do promjene tokova i nivoa podzemnih voda, poplava, promjene smjera tečenja rijeka, presušivanje izvora ili pojave novih izvora, nastaju pukotine u tlu, dolazi do odrona i pokretanja klizišta. U naseljenim područjima uz rušenje objekata, česta su oštećenja plinskih i vodnih cjevovoda, oštećenja električnih vodova i požari. Kad je snažan potres ispod mora na-

staje tsunami ili seizmički morski val izazvan iznenadnim pomicanjem morskog dna gore-dolje. To je dugi morski val koji velikom brzinom napreduje preko mora do obale. U dubokoj vodi, gdje obično nastaju, visina vala je od 0.6 do 2 m, a kad dođe do obale 15-30 m.

Da bi umanjili štete od mogućih potresa moramo graditi objekte po strogim propisima (eurokod 8) i koristiti moderne fleksibilne tehnologije i materijale. Za posebno važne objekte u svijetu se sve češće izvodi vrlo skupa seizmička izolacija. Zgrada se podigne, da ne dotiče tlo, postavi se na gumeno-čelično-olovne izolatore, ugrađuju se viskozni prigušivači i rade se dilatacije oko zgrade.

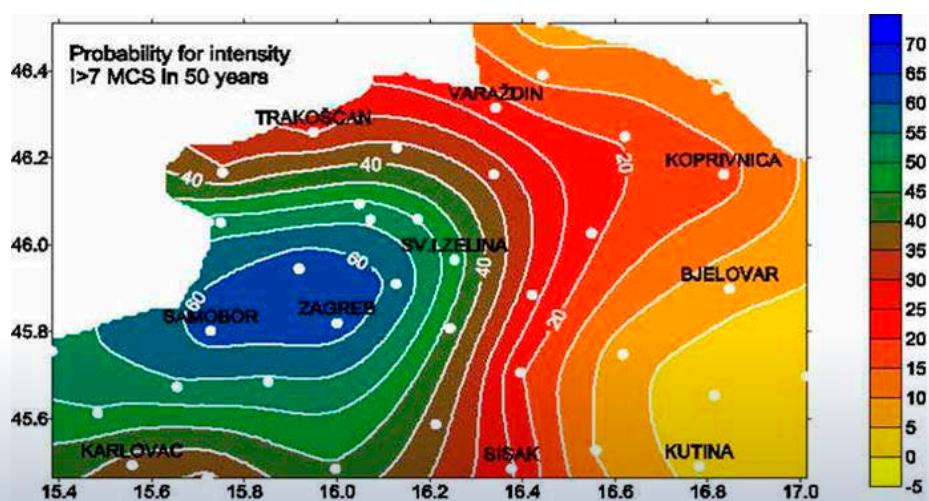
PREDVIĐANJE POTRESA

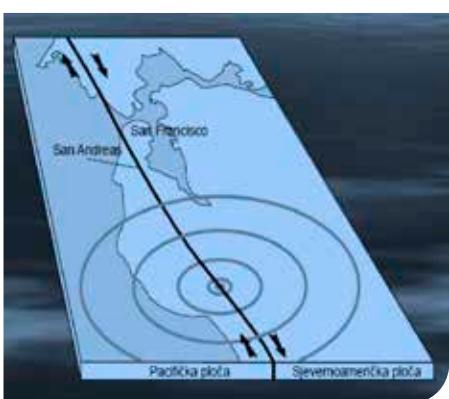
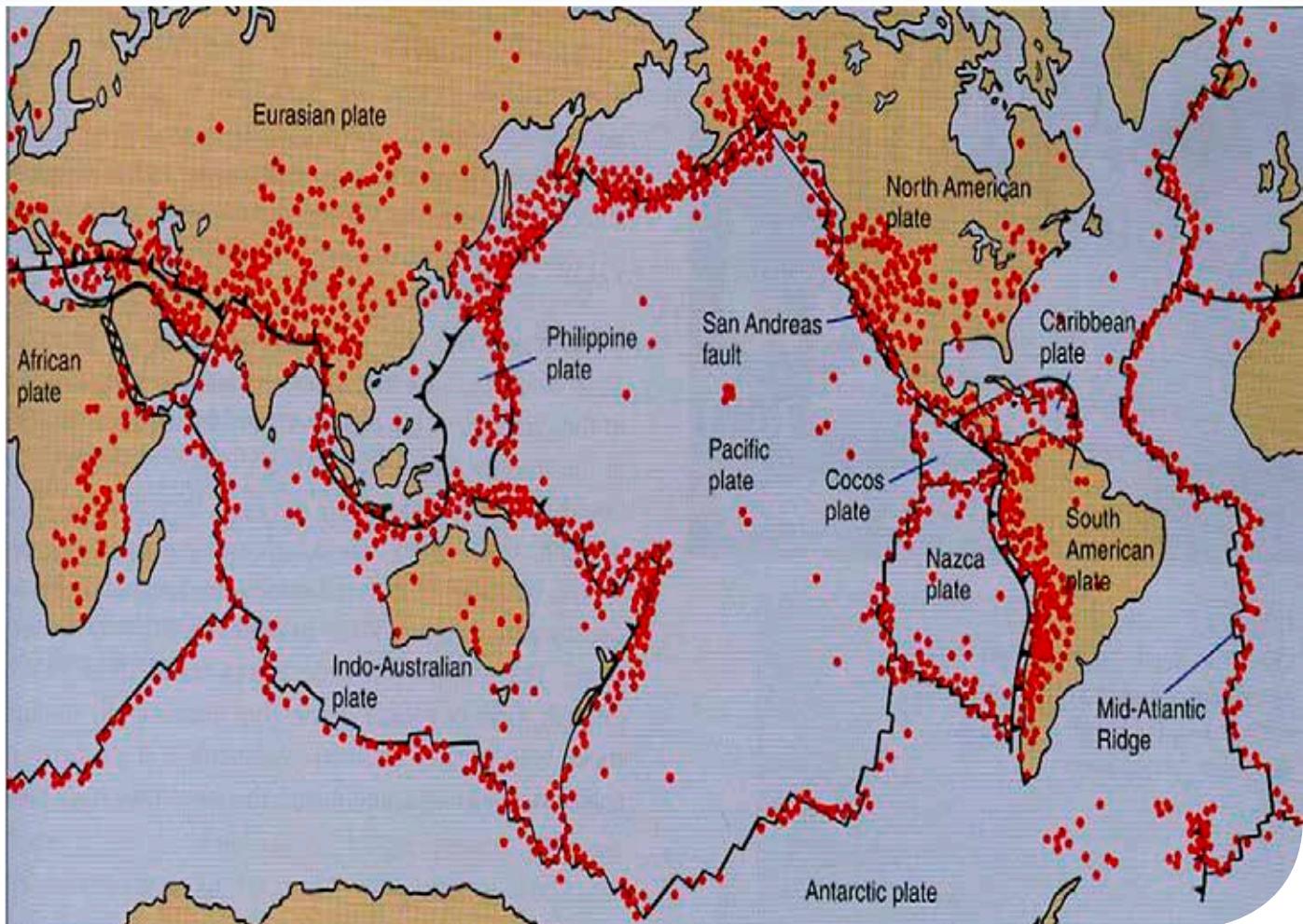
Predviđanje potresa bio je jedan od glavnih ciljeva seismologije od njenih početaka i san većine seismologa. U novije vrijeme razmatraju se npr. geodetska GPS-mjerenja. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća optimizam je bio na vrhuncu, najavljuva-

la se uspješna predikcija potresa već sljedećeg desetljeća, čim se sakupi dovoljno podataka.

Godine 1975. uspješno je evakuiran kineski grad Haicheng prije potresa magnitude 7,3 te je u tom gusto naseljenom području od razornog potresa stradalo tek nešto više od 2000 ljudi. Nasuprot tome, već sljedeće godine potres magnitude 7,6 razorio je samo 400 km udaljeni grad Tangshan i stradalo je više od 242000 ljudi, bez ikakvih upozorenja. Ova dva potresa najbolje ilustriraju poteškoće vezane uz predviđanje potresa. Istina je, zabilježene su razne pojave koje se dogode prije potresa. Međutim, ne dogode se sve pojave prije svih potresa nego se u različitim seizmički aktivnim područjima javljaju različite prethodne pojave

Zemlja je previše kompleksan sustav da bismo mogli točno odrediti ova tri parametra. Najbolje što je svjetska seismologija postigla jesu rana upozorenja na nadolazeće potrese. Najviše uspjeha s ranim upozorenjima ima Japan, gdje se koriste podaci s više od 4000 seismografa kako bi se dala upozorenja građanima, željeznici i industrijskim postrojenjima. Žarišta najjačih potresa koji pogađaju Japan nalaze se u Tihom oceanu i potrebno je oko 90 sekundi da razorni valovi stignu do gusto naseljenog dijela i energetskih postrojenja. Sustav ranih upozorenja također se koristi u Meksiku i SAD-u. Kod nas, u slučaju Petrinje ili Zagreba, epicentar je

bio odmah uz naseljeno mjesto, pa valovi od njega razaraju stambene objekte već sekundu ili dvije po pojavi potresa.

NAJBOLJA PREVENTIVA JE SIGURNA GRADNJA

Najsigurnije i najvažnije što možemo napraviti u Hrvatskoj je gradnja objekata otpornih na potrese. Eurokod 8 se u EU bavi projektiranjem građevina otpornih na potres, a njega su u Hrvatskoj počeli postupno uvoditi krajem 90-ih godina. Solidni propisi provode se i od potresa u Skoplju 1963. godi-

ne i većina zgrada koje su tada građene su armiranobetonske i nemaju problema s potresima. Kuće u starim dijelovima gradova nemaju vertikalne serklaže. Neke su rađene prije 150 ili više godina i imaju debele zidove, ali nemaju ta osiguranja. Kao zidane kuće podložne su pomacima i oštećenjima zbog toga što nemaju istezljivost kao armiranobetonska konstrukcija. Nedavni potresi dodatno će zaoštiti kontroverze oko revitalizacije starih jezgri grada, što treba rušiti i kako rekonstruirati, kriteriji će biti statički zahtjevniji što je kod nas u Karlovcu već rezultiralo rušenjem autentičnih i skupih, ali sigurnosno riskantnih dimnjaka na restauriranoj zgradbi OŠ Dragojla Jarnević.

POSTUPANJE U SLUČAJU POTRESA:

- Sačuvajmo prisebnost duha i ne paničarimo jer je panika pogubna.
- Ako se zateknemo u nižim

prostorijama, pri prvim podrhtavanjima izadićemo iz njih na slobodan prostor, udaljimo se od stabala, uličnih svjetiljki, električnih kablova i građevina.

- Ako smo na višim katovima, sklonimo se pored nosivih zidova, pod okvire vrata, u unutrašnji kut prostorije, ispod stola, te rukama zaštitimo oči.
- Odmaknimo se što dalje od staklenih površina i pregradnih zidova.
- Ne upotrebljavajmo šibice i otvorenu vatrnu.
- Ako se nalazimo u automobilu, ne smijemo se zaustavljati na i ispod mostova i podvožnjaka, ispod električnih kablova, i u tunelima. Zaustavimo se na otvorenom prostoru i ostanimo u automobilu.

POSTUPANJE NAKON POTRESA:

- Kada prestanu prvi potresi, napustimo prostorije na najpo-

godniji način i uzmimo sa sobom najvažnije i spremljene stvari.

- Nikako ne napuštajmo građevinu dizalom, upotrebljavajmo stepenice,(mogu se pokvariti instalacije, srušiti dizalo, nestati struje i sl.).
- Isključimo električnu struju na glavnoj sklopici te zatvorimo plin i vodu na glavnem ventilu.
- Ne zaboravimo na humanost i nesobičnost u pomoći stradalima, ali ne pomičimo teško povrijeđene.
- Upotrebljavajmo za piće samo zapakiranu vodu i vodu koja stigne kao pomoć.
- Postupajmo prema uputama dobivenim putem sredstava javnog priopćavanja.
- Ako smo ostali pod ruševinama budimo mirni i zovimo u pomoć, ako je moguće dobro je lupati čvrstim predmetom po instalacijskim cijevima (od vode i centralnog grijanja).
- Sačuvajmo snagu.

ZANIMLJIVE I POUČNE CRTICE O POTRESIMA

- Drevni Grci vjerovali su da bi Posejdona, bog mora, izazivao potrese udarajući o tlo svojim trozupcem, onda kad bi ga nešto naljutilo.
- Stari su ga Hindusi objašnjavali umorom jednog od osam slonova koji nose svijet ili je kriva kornjača na čijim leđima slonovi stoje.
- Afrički stanovnici vjerovali su da je posljedica kihanja ili češanja velikog diva na čijoj glavi se nalazi zemlja.
- Stanovnici Sibira mislili su da do potresa dolazi kada se psi prepuni buha koji vuku zemlju odluče počešati.
- U Japanu se vjerovalo da je Namazu - divovski som - koji živi potopljen u blatu pod japanskim otocima, odgovoran za potrese.
- Zemljina površina sastoji se od 20 ploča koje se neprestano

kreću. Porast tlaka sa pomicnih ploča može uzrokovati pucanje kore i oslobođanje sile kao energije koja se kreće zemljom u obliku valova.

- Širom svijeta godišnje se dogodi oko 500 000 potresa, što su otkrili osjetljivi instrumenti. Otpriklike 100.000 se može osjetiti, a godišnje otpriklike 100 nanese štetu.
- Potresa ima i na mjesecu, ali su slabiji od zemaljskih.
- Potres može oslobođiti stotine puta više energije od nuklearne bombe koja je bačena na Hirošimu u Japanu 1945. godine.
- Statistički gledano, jednak su izgledi za potres po hladnom ili vrućem vremenu, kiši ili snijegu jer ne postoji fizički način na koji bi vremenske (ne)prilike mogle utjecati na sile duboko ispod površine zemlje
- Machu Picchu, sveti grad Inka koji se nalazi na najvišem dijelu Andi u Peruu, izgrađen oko 1300. godine bez željeznih pomagala i kotača, uspješno je odolijevao potresima. Inke su oblikovale kamenje na savršene dimenzije i spajale ih posebnom metodom, dovoljno čvrstom da ga ne uništi podrhtavanje tla, bez obzira na to što se nalazi na trusnom području. Uspješno potresima odolijevaju i konstrukcije starih japanskih pagoda.
- Na sjevernoj hemisferi događa se više potresa nego na južnoj.
- Gotovo 80% svih potresa na planeti događa se duž ruba Tihog oceana, nazvanog "Vatreni prsten"; regija koja okružuje Tih ocean i u kojoj žive 452 vulkana.
- Aljaska je jedna je od seizmički najaktivnijih regija na svijetu koja gotovo svake godine doživljava potres magnitude 7,0, a otpriklike jednom u 14 godina potres magnitude 8,0 ili veći.
- Potres ispod oceana može prouzročiti tsunami koji putuje prema van u svim smjerovima brzinom mlaza do 970 km / h. Kad tsunami dosegne obalu,

iznenada se kotrlja do visine veće od 30 metara (30 metara) uzrokujući masovna razaranja.

- Potres na Aljasci 1964. godine trajao je četiri minute i spustio ulice za 6 metara. Izazvao je poplavu na obali Havaja, udaljenoj oko 5000 km.
- Potresi svake godine ubiju približno 8000 ljudi, a procijenili su da je u posljednjih 4.000 godina zbog njih umrlo 13 milijuna ljudi.

POVIJEST POTRESA U HRVATSKOJ I NJENOM OKRUŽENJU

Hrvatska se nalazi na seizmički aktivnom području u kojem se ističu dvije potresne zone; priobalno područje i sjeverozapadni kontinentalni dio. Do potresa u priobalju dolazi zbog podvlačenja Jadranske platforme pod Dinaride, što je izazvano kretanjem Afričke ploče prema Euroazijskoj. Afrička ploča gura našu ploču i te napetosti su toliko jake da dolazi do velike količine energije koja se oslobađa. U kontinentalnom, sjeverozapadnom dijelu Hrvatske potresi su i posljedica pomaka Dinarida i Alpa. Prvi veliki potres zabilježen na području Hrvatske zabilježen je se 361. godine. Prema predaji u more je tada propao grad Cissa na otoku Pagu. Drugi značajniji, procijenjene jačine 9,5 stupnjeva Mercalli-jeve ljestvice, pogodio je 1511. godine Slunj. Najstariji zabilježen potres u Zagrebu je onaj iz 1502., koji je srušio toranj crkve Sv. Marka. 1667. godine potres jačine 10 stupnjeva Mercallijeve ljestvice (magnitude oko 7,6) doslovno je pomeo Dubrovnik. Poginulo je oko tri tisuće ljudi, a Dubrovnik je bio sravnjen sa zemljom. 1757. godine snažan potres jačine 9 stupnjeva Mercallijeve ljestvice pogodio je Viroviticu.

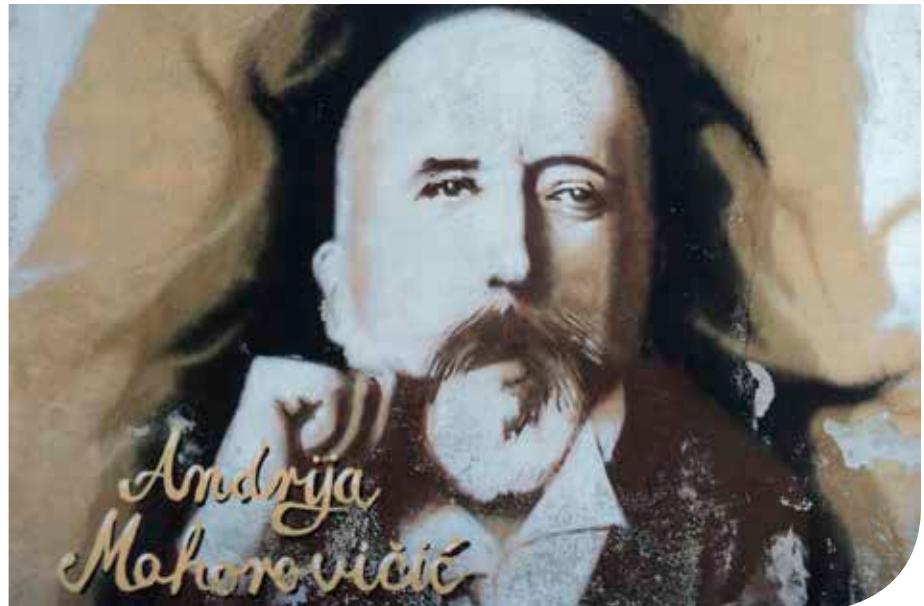
1880. godine stradao je Zagreb. Potres snage osam stupnjeva po Mercalliju, procjenjuje se da je bilo oko 6,3 po Richteru. U prosincu 1905. i u siječnju 1906. još

su dva potresa pogodila Zagreb. Prvi 5,5, drugi 6,1 po Richteru. 1909. potres koji je pogodio Pokupsko bio je procijenjen na 8,5 stupnjeva Mercalliјeve ljestvice i na magnitudu 6. 1942. godine, usred Drugog svjetskog rata, trešla se Imotska krajina, magnituda potresa bila je 6,2.

1962. potres iste magnitude 6,2 prodrmao je i Makarsko primorje. 1996. godine tlo je podrhtavalo na Pelješcu jačinom 8 stupnjeva Mercalliјeve ljestvice (magnitude 5,9), a najviše je stradao Ston. 22. ožujka 2020. Zagreb i šire zagrebačko područje pogodio je snažan potres magnitude 5,5. Stradala je jedna djevojčica, a oštećena većina starijih zgrada u centru, u predgrađima i u obližnjim selima. 28. i 29. prosinca 2020. potres od 5,2, pa sutradan od 6,3 po Richteru pogodio je Petrinju, Glinu i Sisak. Bilo je sedmoro smrtno stradalih, mnogo je ljudi ozlijedjeno, a na tisuće njih su ostali bez svog doma. Nakon tog potresa Sisak se prema istoku pomaknuo 10, a Petrinja do 20 centimetara. Potres se dogodio na rasjedu koji se pruža u smjeru sjeverozapad - jugoistok i prolazi Pokupljem u blizini Petrinje i Gline. Taj je rasjed granični rasjed između dva vrlo različita tektonska bloka, Dinarida i Panonskog bazena. Na zapadnom dijelu rasjeda tlo se dignulo 40 cm, a pokraj grada Petrinje spustilo za 30 cm.

ANDRIJA MOHOROVIČIĆ - ZALJUBLJENIK U NEBO KOJI JE OTKRIĆE OSTVARIO U UTROBI ZEMLJE

Andrija Mohorovičić, astronom i naš prvi pravi meteorolog, a onda velikan seismologije i geofizike je cijelu znanstvenu karijeru napravio u Hrvatskoj, a svojim je otkrićima zadužio cijeli svijet. Početkom 1892. postao je upravitelj Meteorološkog opservatorija na Griču te ga opskrbio nizom novih instrumenata i mrežu meteoroloških postaja podigao na europsku razinu. Zahvaljujući Mohorovičiću, počelo se i s

objavom vremenskih prognoza u tadašnjim novinama. Razvio je i službu točnog vremena. Točno vrijeme se prvo objavljivalo pucnjem iz topa u podne, a kasnije svaki puni sat preko radiostanice Zagreb na treći znak Geofizičkog zavoda. No, početkom 20. stoljeća Mohorovičićev se znanstveni interes usmjerio s meteorologije na seismologiju. Rekao je: „Zadatak je seismologije da prouči unutrašnjost zemlje i da nastavi ondje, gdje geolog prestaje, a ima u modernim seismografima neku vrst dalekozora, kojim može posmatrati najveće dubine.“ 1906. Mohorovičić u podrumu zgrade Meteorološkog opservatorija na Griču postavlja seismograf koji je na posudbu dobio iz Budimpešte. Time je utemeljena zagrebačka seismološka postaja. Kasnije je nabavio i puno bolji seismograf, takozvani „veliki Wiechert“, mase 1000 kg s povećanjem od 200 puta, čime smo dostigli sve bolje opservatorije srednje Europe.

8. listopada 1909. godine dogodio se jak potres u Pokupskom, na istom rasjedu kao i novi petrinjski, intenziteta 8 po MCS-ljestvici (oko 6 po Richteru). Proučavajući taj potres u dolini Kupe Andrija Mohorovičić je otkrio da pri prolasku potresnih valova iz Zemljine kore u dublje slojeve (plašt) brzina potresnih valova skokovito poraste. Zaključio je da postoji granica između kore koja je manje gustoće i plašta veće gustoće.

Mohorovičiću u čast ta je granica nazvana Mohorovičićev diskontinuitet (prekid) ili kraće MOHO. I diskontinuiteti na Veneri, Mjesecu i Marsu zovu se po Mohorovičiću. Zbog svega što je učinio njegovo je ime dobio i jedan asteroid, a ima on i svoj krater na Mjesecu.

SVE U NAMA I OKO NAS MOŽE SE OBNOVITI, ČAK I POBOLJŠATI

U japanskoj kulturi postoji osobujna tehnika kintsugi koja znači zlatno sjedinjavanje, a odnosi se na popravljanje polomljenih stvari tako da se komadići spoje posebnim lakom u koji je umiješana zlatna prašina. Tako se razbijeni predmet ponovo spaja i stavlja u funkciju, još ljepši i posebniji. Nedavni potresi praćeni koronom razbili su naš uobičajeni svijet u nama i oko nas. Neka kintsugi bude primjer i ohrabrenj. Uzajamna pomoć i podrška je naša zlatna prašina za sve teške ožiljke. Hemingway je rekao da smo najsnažniji tamo gdje smo bili slobodni, a Cohen pjevaо kako su pukotine kod lomova zapravo način da svjetlost dođe do nas. Sve te mudrosti danas su slaba utjeha onima koji više nemaju dom ili im se tlo trese pod nogama i kad seismografi miruju. Međutim, pozitivne misli, ljubav, empatija i dobra djela su trenutno najsnažnije vibracije kojima se možemo suprotstaviti silama Zemlje.

Želite se financijski osamostaliti?!

SAM SVOJ ŠEF – PREDNOSTI I RIZICI

Biti sam svoj šef je poželjan cilj među mladima, a ako se pritom može pomoći razvoju okoline i steći financijska korist, jasno je zašto ova opcija djeluje privlačno. Međutim, postoje i rizici koje valja uzeti u obzir.

Piše: Sven Toljan

Pojam poduzetnik često se koristi u medijima, stoga je neophodno da mladi koji predstavljaju potencijalne buduće poduzetnike znaju što označava taj pojam i koje mogućnosti imaju u tom području djelovanja. Premda su mlade osobe važan izvor ekonomskog rasta, činjenica je da one tek stječu potrebno radno iskustvo i vještine, stoga im uključivanje u tržište rada u pravilu predstavlja izazov. To je pogotovo slučaj u ovo vrijeme epidemije i restriktivnih mjera koje mladima dodatno otežavaju pronalazak zaposlenja, pa je poduzetništvo alternativan put za integraciju na tržište rada.

PREDNOSTI I RIZICI

Biti sam svoj šef je poželjan cilj među mladima, a ako se pritom može pomoći razvoju okoline i steći financijska korist, jasno je zašto ova opcija djeluje privlačno.

Samostalno određivanje kada i koliko raditi dodatne su prednosti poduzetničkog pothvata, pri čemu je veoma važna organizacija vremena i rada. Međutim, postoje i rizici koje valja uzeti u obzir; velika osobna odgovornost, disciplina i moguća nesigurnost prihoda ne odgovaraju svakoj osobi, a uvijek postoji mogućnost neuspjeha na poslovnom planu, gubitak obrta ili tvrtke zbog prevelikih troškova ili dugovanja i teški financijski udarci. Kako bi se izbjegao takav scenarij, potrebno je da osoba posjeduje zadovoljavajuću financijsku pismenost, financijski plan i strategiju za budućnost. Nadalje, nužna je početna investicija za pokretanje posla; srećom, zavod za zapošljavanje nudi mogućnost početne financijske stimulacije za nezaposlene mlade osobe, ovisno o području kojim se žele baviti. Mnogo toga ovisi i o mentalnom sklopu pojedinca; ako se neuspjeh i rizik shvaćaju kao izaz-

ov, a ne prepreke, mogući su značajni rezultati i postignuća. Poduzetništvo se ne odnosi samo na ekonomiju; važnu ulogu igra i psihologija, odnosno razumijevanje načina razmišljanja drugih osoba, ali i samoga sebe.

KAKO POVEĆATI FINANCIJSKU PISMENOST?

Nažalost, domaći obrazovni sustav se još nije u zadovoljavajućoj mjeri fokusirao na povećanje financijske pismenosti među mladima. Takvu situaciju treba promjeniti, pogotovo sada kada smo suočeni s izvanjskim okolnostima na koje teško možemo utjecati i koje dodatno smanjuju mogućnosti financijskog osamostaljivanja mlađih. Premda postoe različiti izvori literature namijenjeni upravo učenju o novcu i mijenjanju mogućih negativnih stavova, ne smijemo biti prepuni sami sebi prilikom učenja o ovoj važnoj životnoj temi. Nepoznavanje „pravila igre“ na tržištu rada lako vodi u put prema dugovanjima, stecajima i ovrhamama o kojima smo prisiljeni slušati u medijima. Stjecanjem potrebnog znanja i spremanošću na rizik mlađi se mogu odvažiti za poduzetništvo i time postati pravi lideri društva.

I MY BOSS
(I'M SELF EMPLOYED)

VOLONTIRATE LI?

SJAJAN NAČIN ZA STJECANJE NOVIH VJEŠTINA

Oko nas postoje različite mogućnosti za volontiranje, samo ako ih potražimo, a koristi koje one donose su mnogobrojne.

Piše: Sven Toljan

Udanašnje vrijeme stalne ekonomске nesigurnosti i potrage za poslom i zarađom volontiranje mnogima djeluje kao bespotrebno trošenje vremena i energije. Zašto je to tako? Najkraće definirano, volontirati znači slobodno i besplatno služiti/raditi za dobrobit društvene zajednice. Ako želimo biti precizniji, trebamo

navesti Članak 3. Zakona o volonterstvu (NN 58/07, 22/13) koji je Hrvatski sabor usvojio 2007. godine i koji kaže: „Volontiranjem se smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, a obavljaju ih osobe na način

predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.” Naglasak je na tuđoj dobrobiti, a kako je riječ o neplaćenom radu, mnogi mlađi, ali i neke druge društvene skupine, danas su mu, nažalost, još uvelike neskloni.

ZA I PROTIV

Različita su istraživanja provedena u Hrvatskoj na temu volontiranja, od čega su najveća ona od strane udruga za razvoj civilnog društva. Spomenimo, primjerice, istraživanje Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva iz 2005. godine koje je obuhvatilo uzorak od 1.000 ispitanika starijih od 15 godina. Istraživanje je pokazalo da više od polovice ispitanika uopće ne razmišlja o volontiranju, a volontira samo 5% ispitanika. Također se pokazalo kako su volonterske aktivnosti uglavnom jednokratne i neredovite. Premda postoje i one skupine koje imaju pozitivne stavove o volontiranju, zbog intrinzičnih i altruističnih mo-

tiva, prevladava dojam kako je generalni stav o tome još uvijek poprilično kritičan. Ipak, volontiranje može donijeti i važne prednosti.

OSOBNA ISKUSTVA VOLONTIRANJA

Govoreći o vlastitim iskustvima, mogu utvrditi kako mi je dosadašnji studij u Rijeci pružio, uz visoko obrazovanje, mnoge mogućnosti za volontiranje. Neskromno zaključujem kako sam dosad prikupio značajnije iskustvo. Nabrojat ću samo neke od svojih aktivnosti: volonterski rad tijekom većeg dijela akademске godine 2018/2019. u knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, rad u udruzi studenata kroatistike IDIOM (sudjelovanje u organizaciji nekoliko književnih večeri i različitih aktivnosti), sudjelovanje u radu glumačke družine fakulteta i aktivnosti "Učenje kroz glumu", participacija u nekoliko konferencija kao što su: Kultura, baština i zavičaj (2017. godine), konferencija Centra za jezična istra-

živanja (CLARC2018), Critique of violence now; from thinking to acting against violence itd. Kako ne bi sve ostalo u okviru fakulteta, također ću spomenuti kako su tu i nadbiskupijski susret mladih u Bakru u travnju 2018., ovogodišnji riječki maraton *Homo si teć* (dodjela medalja na cilju) te čitanje starijima naglas u domovima za starije i nemoćne (ove godine, u organizaciji gradske knjižnice). Svrha prethodnog nabranja je da čitatelji shvate da oko nas postoje različite mogućnosti za volontiranje, samo ako ih potražimo, a koristi koje one donose su

mnogobrojne. Dosadašnje aktivnosti nisu me pokolebale da i dalje nastavim s volontiranjem: sa zadovoljstvom zaključujem kako sam značajno unaprijedio svoje prezentacijske i komunikacijske vještine te stekao neka važna iskustva za koja vjerujem da će mi koristiti i u budućem radu u struci.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Vještine organizacije, komunikacije i timskog rada neke su od najtraženijih faktora za zaposlenje, ali i za osobni razvoj. Volontiranje je sjajan način za stjecanje tih vještina koje ujedno uvelike koristi lokalnoj zajednici. Također je ono sredstvo prikupljanja iskustava i podataka za vlastiti životopis, a to što je riječ o neplaćenim aktivnostima ne bi nas trebalo unaprijed odbiti. Također omogućuje razvijanje solidarnosti, nova poznanstva između ljudi i usvajanje novih informacija koje mogu uvelike poslužiti svakome od nas. Ono je slobodan izbor koji u koначnici koristi svima, stoga ga preporučujem svakome tko želi konstruktivno iskoristiti svoje vrijeme i energiju te pritom pomoći onome kome je pomoći potrebna.

Stoga vas pitamo: „Volontirate li i vi?“

INDEKS pre
U OBJE

88
KTIVU

PREPORUKA ZA ČITANJE I PROMIŠLJANJE

UKINIMO HRVATSKU KNJIŽEVNOST?!

Što ja ovdje točno lupetam svojim „originalnim“ mislima i podugačkim rečenicama koje neuvježbanim čitateljima/icama i neiskusnoj mlađariji brzo stvara zamor i tjera ih da posegnu za najbližim smartphone-om ili daljinskim za televizor.

Piše: Sven Toljan

Jeste li ikada pročitali tekst koji vam je „promijenio život“? Svjesno sam postavio pitanje opterećeno teškom patetikom jer, budimo realni, ljudi potajno uživaju u drami i patetići, pogotovo ako je tuđa, a gdje nema veće drame i patetike nego u pričama koje prenose današnji

nebrojeni mediji. Ipak ću se zadržati na književnosti kao uglavnom pismenom mediju koji prenosi priče, a pokušat ću, koliko je to već u mojoj moći, precizirati početno pitanje i objasniti što ja ovdje točno lupetam svojim „originalnim“ mislima i podugačkim rečenicama koje neuvježbanim čitateljima/

icama i neiskusnoj mlađariji brzo stvara zamor i tjera ih da posegnu za najbližim smartphone-om ili daljinskim za televizor. Dakle, pročitao sam tri veoma zanimljive polemike suvremenog postmodernog hrvatskog književnika i znanstvenika Pavla Pavličića naslovljene: Prijedlog za ukinuće hrvatske književnosti, Čao-mjao i Prednacrt Zakona o cenzuri.

UKINIMO HRVATSKU KNJIŽEVNOST

Na samom početku *Prijedloga* Pavličić nedvosmisleno traži da se ukinе hrvatska književnost zbog mnogobrojnih razloga: nitko je ne čita, prosječni Hvat je izbjegava, financijski je neisplativa, takozvani književnici zbog stvarnih ili izmišljenih razloga nikada nisu zadovoljni i vječito se svađaju, a mlade se silom tjera da čitaju književnike poput Držića, Gundulića, Matoša, Krleže i druge više-manje stare pisce čija ostavština većini mlađih znači malo ili ništa. Postavlja se pitanje zašto se ne bi za promjenu čitalo ono što je svima zanimljivo? Odgovor se brzo javlja: nema vrijednost ono što je zanimljivo,

a vrijedi ono što je zahtjevno, pa i dosadno. No takva književna politika ne donosi rezultate, pa Pavličić smatra da bi bilo mnogo jednostavnije da književnost uvozimo kao i svaku drugu robu, a na nama je da samo prevodimo. Na tom tragu ponuđena je jednostavna strategija: pisci neka samo pišu o sebi i s prijezirom prema svemu domaćem, kritičari neka izjednače po vrijednosnom ključu svako djelo i pobiju vlastiti autoritet, mediji neka izvještavaju o književnosti u gluho doba noći i smanje kulturne teme na minimum, književne nagrade neka se dijele šakom i kapom i po kriteriju stranačke pripadnosti, nakladnici neka se „uhlebe“ i skrivaju hrvatske knjige u hrvatske prašnjave kutove hrvatskih polica hrvatskih knjižara i knjižnica, a hrvatski književni znanstvenici neka se korumpiraju do kraja, maltretiraju ili popuštaju studentima do maksimuma i posve se europeiziraju jer je nacionalizam opasan. Ovo je sažet prikaz grube negativne kritike koja čitatelju može ostaviti dojam Pavličićeve suptilne ironije, a polemika ima potencijal brzog uništenja mladenačkog idealizma i naivnosti naspram domaće književnosti.

ŠTO JE PJESNIK HTIO REĆI

Očekivano je da će branitelji hrvatske književnosti brzo reagirati na ovaj napad na domaću književnost, premda im razlozi za to mogu biti moralno sumnjivi (vole li iskreno domaću književnost ili im samo donosi određenu korist?). Njima je moguće postaviti pitanje koriste li *čao-mjao* metodu o kojoj Pavličić piše u svojoj drugoj polemici istoimenog naslova. U njoj se problematizira tendencija izvlačenja netočnih zaključaka iz točnih premeta, pojava toliko raširena u društvu općenito, a ne samo u književnosti, da se čovjek lako zapita u što da uopće vjeruje? Naime, problem je što imamo

na stotine interpretacija onoga „što je pisac/pjesnik želio reći“ za praktički svako književno djelo, a pitanje je je li njemu/njoj uopće to bilo na pameti tijekom pisanja. Kao primjere *čao-mjao* metode Pavličić koristi Marulićevu *Juditu*, Držićevog *Dunda Maroja*, Cesarićev *Oblak* i Krležin *Povratak Filipa Latinovicza*; na samo četiri primjera navedeno je bezbroj interpretacija, a onda se očekuje da će srednjoškolci i Hrvati općenito voljeti čitati! *Judita* je možda feministica koja prezire strance, a možda i nije; *Maro* je „nosilac Edipovskog kompleksa, protoanarhist i protohipi“, a možda i nije; *oblak* se buni protiv Boga, teži sekularizmu i pripadnik je „zelenih“ (ekološkog pokreta), a možda i nije; *Filip* je parafraza Hamleta, a možda i nije! Previše odgovora je ravno nijednom, a ako će netko unatoč tome opet braniti hrvatsku književnost i mnogobrojne interpretacije promatrati kao kreativno bogatstvo, a ne teret, onda nije svjestan realnosti i čitateljskih želja, a zbog čitatelja se književna djela stvaraju.

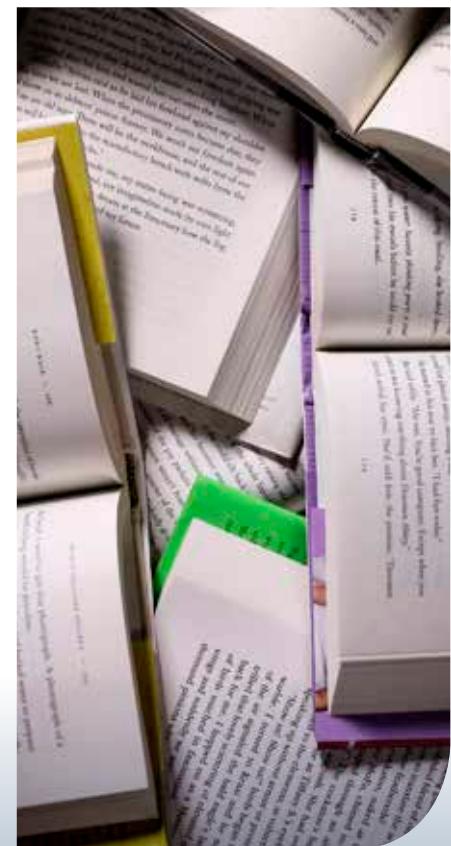
NE SKREĆI NI LIJEVO, NI DESNO

Pavličićev *Prednacrt* traži da se izjasnimo što nije poželjno, a što jest; svako društvo neizbjesno ima vlastita mjerila vrijednosti pa, ako već moraju postojati, neka barem budu jasno napisana crno na bijelom, a ne da se pogadamo. Tako Hrvati u umjetnosti ne vjeruju da „...po ičemu možemo biti važni i da se nama nešto veliko i simbolično može dogoditi.“ Sami sebe proglašavamo negativcima jer politička korektnost vlada dvadeset i prvim stoljećem, no pretjerujemo li s bontonom? Pavličić je jasno objasnio koje koristi donosi službena cenzura i kako se može uvesti. Previše reda jednako je štetno kao previše nereda; trebamo se držati sredine i ne skretati radikalno lijevo ili desno, kako u politici, tako i u književnosti, kul-

turi i umjetnosti. Pavličić poručuje da nam treba hrabrost da povremeno budemo iskreni i da nademo negativce ako se nadamo kvalitetnoj književnoj priči (ionako nije moguće svima udovoljiti).

UMJESTO ZAKLJUČKA

Što na kraju zaključiti iz svega rečenog? Treba li odbaciti hrvatsku književnost ili je možda do kraja privatizirati (jer smo se u tome pokazali dobrima)? Hoćemo li srednjoškolskoj populaciji i hrvatskim građanima prepustiti odluku o sudbini domaće književnosti? Pavličić je ponudio svoja rješenja na ove nedoumice: ukinimo hrvatsku književnost, prilagodimo *čao-mjao* metodu interpretacije tekstova i uvedimo službenu cenzuru u umjetnost i društvo ako već mora postojati. Koliko su ta rješenja (ne)realna, toliko su i revolucionarna, a Povijest s velikim P pokreće osobe koji razmišljaju izvan okvira. Pavličićeve polemike mogu poslužiti kao uvod u zahtjevnu zadaću pokretanja reformi u književnosti, ali i obrazovanju i društvu.

ČITANJE U VRIJEME KORONE: Bushido, Kodeks samuraja

DANJU I NOĆU SAMURAJ MORA RAZMIŠLJATI I PRIPREMATI AKCIJU

Čast, odlučnost i hrabrost neke su od temeljnih vrijednosti u srcu bušida, a one bi i dalje trebale imati važnu ulogu u modernom društvu, sada i zauvijek.

Piše: Sven Toljan

Bušido (jap. *Bushido*: ratničkov put ili Način ratnika) je srednjovjekovni kodeks časnog ponašanja i životna filozofija japanskih vitezova, odnosno samuraja. Dugo se smatrao estetikom življenja, pristupom koji život, baš kao i smrt, preobražava u umijeće. Za srednjovjekovne samuraje je bušido predstavljao svetinju, a najčasniji pripadnici nisu se libili izvršiti seppuku/harakiri, odnosno ritualno samoubojstvo, ako bi izgubili čast kršeći neko od pravila bušida.

Jedinstveno i vrlo cijenjeno djelo u književnosti o bušidu koje pruža sveobuhvatnu sliku samurajskog života i kodeksa ponašanja naziva se *Hagakure*, u prijevodu „skriven među lišćem“. Autor ovog djela bio je samuraj skromna položaja zvan Jamamoto Cunetomo (1659. – 1719.) koji je sadržaj *Hagakure* usmeno kazivao u pero slugi Taširu Curamotu između 1710. i 1716. godine. *Hagakure* sadrži mnoge

anegdote iz ratnih razdoblja, kada je smrt bila sveprisutna stvarnost, a autor je sa zaprepaštenjem gledao na činjenicu da njegovi suvremenici gube svoj borilački duh i stočke stavove svojih predaka pod utjecajem materijalnog obilja i dugotrajnog mira. Zbog toga je glavni cilj *Hagakure* bio oživjeti istinski duh bušida.

Mnoga su pravila i upute za samuraje unutar *Hagakure*, a primjer jednog od njih je sljedeći: „Ono što se kaže, to se učini. Reći i učiniti je isto. U napadu ne smiješ podcjenjivati odabir pravog trenutka. A čekajući pravi trenutak, ne smije se zaboraviti napad. Danju i noću samuraj mora razmišljati i pripremati akciju. Put samuraja podrazumijeva stavljanje na kušnju vlastite odlučnosti.“ Izdvojeni citat, kao i mnoge druge dijelove *Hagakure* i bušida, možemo prilagoditi za primjenu u svakodnevnom životu ako zanemarimo dijelove usmjerene na rat i sukobe te

se usmjerimo na upute o načinu života. Čast, odlučnost i hrabrost neke su od temeljnih vrijednosti u srcu bušida, a one bi i dalje trebale imati važnu ulogu u modernom društvu, sada i zauvijek.

THE SEVEN VIRTUES OF BUSHIDO

義 礼 勇 誉 仁 真 義

GI
Integrity

REI
Respect

YU
Heroic Courage

MEIYO
Honor

JIN
Compassion

MAKOTO
Honesty and Sincerity

CHU
Duty and Loyalty

Volite li mačke?!

O ČEMU RAZMISLITI PRIJE NEGO MAČKU DONESETE KUĆI!?

Čak i ako plivate u novcu a želite mačku, u interesu humanosti bilo bi udomiti nego kupiti. Skloništa za životinje puna su prekrasnih bića koja žele živjeti. Mnoga od njih izgubila su dom ni kriva ni dužna, nakon što su ih njihovi vlasnici doslovno iz stana ili automobila bacili na cestu.

Piše: Sven Toljan

Pas je, kako često kažu, najbolji čovjekov prijatelj. Međutim, neki su ljudi po prirodi neskloni psu, ili su im životni uvjeti takvi da se ne mogu kvalitetno brinuti o njemu, a rado bi htjeli imati novog ukućana koji će ih uveseljavati. U tom slučaju može se razmisliti o mački kao novom članu obitelji. Unatoč uvriježenoj predrasudi da mačke ne vole ljude, one mogu itekako biti prijateljski naklonjene prema čovjeku – poput bilo kojeg psa. Glavna razlika između mačaka i pasa sastoji se u tome što su one samostalnije, pa su manje sklone usvajanju poslušnog načina poнаšanja. Drugim riječima, imaju svoje „ja“ i ne vole baš da ih se dresira. No može ih se naučiti nekim važnim stvarima, kao što su korištenje posude s pijeskom za obavljanje nužde, otvora u vratima za ulaz i izlaz, pa čak i šetnji s užicom.

Mačke su po prirodi zadovoljna bića i prenose svoje dobro raspoloženje na okolinu. O mački se, zbog njene velike samostalnosti, nije teško brinuti, a dobrobit od njenog boravka u vašem domu je velika. Osim što ćete imati ugodno društvo, možete biti sigurni

da u domu i prostoru oko njega neće biti štakora, što je pogotovo važno ako živite u kući ili stanu u prizemlju.

Briga o kućnom ljubimcu je odgovornost, koju neki nažalost ne shvaćaju ozbiljno. Mačku ne bi trebalo nabaviti netko tko nema barem koliko-toliko sređen život, jer mačke teško podnose buku kao na primjer radove u kući ili noćni klub u neposrednoj blizini kao ni promjenu životnog okruženja koja su im traumatična. Tačnije, valja razmisliti i kakvu pro-

mjenu dolazak mačke predstavlja za ostale ukućane i jeste li se sposobni dobro brinuti o novom živom biću. Nije svejedno ni ako već imate nekog ljubimca u kući, pa onda dovedete mačku. Životinje manje od sebe poput ptica ili glodavcu u kavezu, ili čak ribica u akvariju, mačka, koja je urođeni lovac, doživljavat će kao svoj plijen, pa će nastati pravi cirkus.

Što se tiče pasa, postoji duboko ukorijenjena predrasuda da se pas i mačka međusobno mrze otkad je svijeta i vijeka, što nije

točno. Nesuglasice i sukobi između njih dvoje rezultat su nesporazuma koji proizlazi iz različitih naravi i drukčijeg načina komuniciranja tih životinja, jer mahanje repom psu znači jedno, a mački nešto sasvim drugo. Mačka i pas ipak mogu skladno živjeti zajedno i to bolje što je njihovo upoznavanje provedeno u ranijoj životnoj dobi. Obično je sklad veći što je pas veći, jer se on onda ne osjeća ugroženim, i što je mačka mlađa, pa će veliki pas prema maloj maci razviti razviti zaštitnički odnos. U svakom slučaju, prije nego što se definitivno odlučite na uzimanje mačke, kao uostalom i bilo kojeg drugog kućnog ljubimca, preporučljivo je pročitati neki od priručnika te tematike, kako bi se izbjegle razne neugodnosti koje bi mogle proizaći iz neznanja.

Navedimo i jedan važan detalj, koji možda na prvu izgleda glupo, ali eto, ljudima svašta može pasti na pamet, a gram prevencije vrijedi više o tone lijeka... Mačka je isključivi mesojed. Ona ne može preživjeti na biljnim proteinima i masnoćama jer joj je potrebna aminokiselina *taurin*, koja se nalazi jedino u mesu. Dakle, ako sami ne jedete meso, ne možete i mačku hraniti vegetarijanskom hranom! Isto tako, mački ne smijete davati čokoladu jer sadrži spoj *teobromin*, koji ljudima ne smeta, ali je za mačke i pse otrovan!

Svaka vrsta mačke ima neke svoje karakteristike po kojima se razlikuje od ostalih. Ako ste sigurni da želite mačku, a ne znate koji tip bi vam najviše odgovarao,

najmanje ćete pogriješiti uzmete li prugastu mačku (engl. *tabby*). To je najčešći tip među domaćim mačkama, onaj koji u žargonu često nazivamo „tigran“. Te su mace vesele i radoznale, pa čovjek s njima nikada nije tužan. Za one koji žele više opuštajuću atmosferu, crna mačka je možda bolji izbor jer je mirnija.

I na samom kraju, čak i ako plivate u novcu a želite mačku, u interesu humanosti bilo bi udomiti nego kupiti. Skloništa za životinje puna su prekrasnih bića koja žele živjeti. Mnoga od njih izgubila su dom ni kriva ni dužna, nakon što su ih njihovi vlasnici doslovno iz stana ili automobila bacili na cestu.

Jeste li znali...?

- Mačke puno bolje od nas razlikuju predmete na vrlo slabom svjetlu, ali ne mogu vidjeti u potpunom mraku. Tada se kreću oslanjajući se na sluh, njuh i vrlo osjetljive brkove.
- Mačke, kao i psi, mogu predosjetiti da nešto nije u redu. Zabilježeni su slučajevi u kojima su ljudi evakuirali čitava naselja prije vrlo razornih potresa jer su primijetili čudno ponašanje životinja.
- Mačka čuje zvukove frekvencije i do 65 000 Hz (ljudi do 16 000 Hz), koji mogu biti 4-5 puta udaljeniji od onih koje mi možemo čuti.
- Postoji vjerovanje da mačke štite dom od zlih duhova. U Rusiji, prije useljavanja u novi dom, koji je bio opterećen nekim negativnostima iz prošlosti, najprije puste unutra mačku, a tek zatim i sami stanari prijeđu prag.
- Savez između ljudi i mačaka vrlo je star – oko 9 500 godina, kako ukazuju arheološki nalazi nađeni 2004. na Cipru.

VICEVI :)

- Srušila se zgrada i našli se beton, cigla i armatura da rasprave tko je kriv.

Gовори beton: „Ja nisam! Dobre sam marke, kvalitetno izvibriran i s atestom. Sigurno je cigla.

Gовори cigla: „Nisam ni ja. Ja sam Wienerberger opeka, s atestom, a zidali su me VKV zidari. Sigurno je armatura.“

Gовори armatura: „Nemojte mene gledati, ja ni nisam bila tamo!“

▪ Pita mali novi virus svoju mamu virus: „Mama, kako da se danas obučem?“

Mama mu odgovara: „Sojevito, sine, sojevito!“

▪ Godina je 2025, otac i sin šetaju gradom i opušteno razgovaraju. Kaže otac sinu:

„Znaš sine, nekada se u birtiji moglo i pušiti.“

Sin ga upita: „Tata, što je to birtija?“

Trenutak kasnije... „Tata zašto plačeš?“

HOROSKOP – OŽUJAK 2021.

* STUDENTSKI CENTAR
Frankopanska 5; tel. 047/609-711;
fax. 047/609-721

* STUDENTSKI DOM
Banjavčićeva 13; tel. 047/579-950

* INTERNET CAFFE &
INTERNET CLUB
radno vrijeme: pon-pet, 7-15h

* STUDENTSKI SERVIS
radno vrijeme: pon-pet, 7:30 -14:30 h
pauza: 10:30-11 h

* STUDENTSKA REFERADA
J. J. Strossmayera 9
*trenutno u SC-u, Frankopanska 5
047/843-511 – Natalija Kusanić
i Sanja Arapović
047/843-580 – Barica Jurković
fax: 047/843-579
radno vrijeme za studente:
pon, uto, čet, pet: 9-12; sri: 9-12 i 15-17 h

* KNJIŽNICA VELEUČILIŠTA
I. Meštrovića 10; 047/843-525 (int. 106)
radno vrijeme: pon-pet, 8-15 h

* PROČELNICI ODJELA:
 • STROJARSTVO
Mr.sc. Marina Tevčić, viši predavač
v.d. pročelnica
 • PREHRAMBENA TEHNOLOGIJA
dr.sc. Marijana Blažić, prof.v.š.
 • TEKSTILSTVO odjel u mirovanju
nema pročelnika
 • LOVSTVO I ZAŠTITA PRIRODE
Tomislav Dumić, mag.ing.agr.,
predavač
 • SIGURNOST I ZAŠTITA
mr.sc. Snježana Kirin, viši predavač
 • POSLOVNI ODJEL
Dr.sc. Nikolina Smajla, prof.v.š.
 • STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVA
(dislocirani studij Medicinskog
fakulteta Rijeka)
prof.dr.sc. Josip Žunić, voditelj Studija

OVAN (21. 3 – 20. 4.)

FAKS: Rokovi su za vas bili vrlo uspješni zbog čega već planirate vaše nove ispitne pohode. Vaša će vas novostena ambicioznost hrabro voditi dalje.

LJUBAV: Ovo će za vas biti mjesec promjena. Oni koji su u vezi preispitivat će odabir svojeg partnera, dok bi se samicima moglo posreći.

ZDRAVLJE: Vaše zdravlje je u savršenom balansu. Pobrinite se da tako i ostane!

BIK (21. 4 – 21. 5.)

FAKS: Vaša kreativnost bit će vrlo izražena ovog mjeseca što će vam pomoći oko vaših studentskih projekata. Budite odlučni i pažljivo birajte temu. Neka vas vaša intuicija vodi.

LJUBAV: Izadite u dućan ili park, možda upoznate nekog novog jer vam se u ovom mjesecu smiješi nova romansa. Ako ste u vezi, napokon ćete biti spremni na sljedeći korak.

ZDRAVLJE: Poželjna je detoksikacija organizma, kao i dovoljna količina odmora.

BLIZANCI (22. 5 – 21. 6.)

FAKS: Nemojte se toliko oslanjati na tuđa iskustva i materijale. Pratite predavanja kako bi iz prve ruke znali što profesor od vas očekuje. Smiješi prilika za studentskim poslom, nemojte ju propustiti!

LJUBAV: Vaš ljubavni život ovisi o balansu privatnog i poslovнog života. Postoji velika mogućnost da ljubav pronađete među prijateljima. Iako se po prirodi brzo zaljubljujete, možda je vrijeme da počnete razmišljati o ozbiljnijoj vezi. Za one koji su u vezi slijedi teško razdoblje koje ćete najlakše prebroditi ako ćete si međusobno što češće iskazivati nježnost.

ZDRAVLJE: Preporučuje vam se više odmora i zdrava prehrana.

RAK (22. 6. – 22. 7.)

FAKS: Labavi se s ispitima i kratki s novcima. Morat ćete to riješiti. Za bolji uspjeh na ispitima malo zagrijte stolac, a što se tiče novaca pokušajte malo prištedjeti ili potražite dodatni posao.

LJUBAV: Vaša srodnina duša krive se među kolegama na fakusu. Ako ste u vezi, i razmišljate o sljedećem koraku, nemojte se zaletavati, ovaj mjesec nije pogodan za to.

ZDRAVLJE: Zdravlje vam je odlično!

LAV (23. 7 – 22. 8.)

FAKS: Teško vam padaju predavanja na daljinu, ali možda vam se želja za povratkom na faks uskoro ispunii. Kada dođe vrijeme ponovno ćete se na ispitima moći provlačiti na temelju vašeg šarma i karizme.

LJUBAV: Odnosi s partnerom biće harmonični. Za samce će se otvoriti mnoge romantične prilike koje nikako nemojte propustiti.

ZDRAVLJE: Morate se više kretati.

DJEVICA (23. 8 – 22. 9.)

FAKS: Trenutne prilike vam donose manje dinamičnosti što će vam pružiti mogućnost da se koncentrirate na stjecanje boljih metoda za postizanje uspjeha. Prilagodljivi ste što će vam pomoći da se prilagodite svakoj novonastaloj situaciji.

LJUBAV: Za samce će se otvoriti brojne mogućnosti ulaska u emotivnu vezu, ali će vaš perfekcionizam stati na put da to postane nešto ozbiljnije. Parovi će se upustiti u iskrene razgovore.

ZDRAVLJE: Nedostaje vam mentalnog mira. Pokušajte to riješiti meditacijom ili jogom.

VAGA (23. 9. – 22. 10.)

FAKS: Ovaj ste mjesec odlučili biti malo lijeni, ali se to zasluzili vašim prethodnim rezultatima. Obitelj će vas zbog toga u tome podržati sve dok vam se to pretjerano je održava na prolaznost na ispitima.

LJUBAV: Ako niste u vezi ovaj mjesec vam je odlična prilika da uplivate u jednu, a ako jeste moglo bi doći do svađa zbog nesporazuma.

ZDRAVLJE: Držite se zdrave prehrane i redovnog vježbanja.

ŠKORPION (23. 10. – 21. 11.)

FAKS: Ovog mjeseca bit ćete vrlo motivirani za postizanje uspjeha i nizanje dobrih ocjena. Vaš će se naporan rad napokon isplati. Pokušajte ipak pronaći malo vremena za svoje bližnje.

LJUBAV: Vaš ljubavni život bit će vrlo uzbudljiv. Ako niste u vezi, tragajte za partnerima koji znaju iskazati svoje osjećaje ili za onima s neobičnim idejama.

ZDRAVLJE: Samo se opustite i sve će biti dobro.

STRIJELAC (22. 11. – 21. 12.)

FAKS: Ne postavljajte si previsoke ciljeve. Budite realni i efikasni. Svaka će vam se minuta provedena uz skriptu u budućnosti isplatiti.

LJUBAV: Ljubav vam je bliže nego što mislite pa nećete morati dugo tražiti. Ako ste u vezi budite oprezni jer bi vam se moglo dogoditi da u svađi kažete nešto što ne mislite.

ZDRAVLJE: Usporite tempo, smanjite stres. Masaže i opuštanje znatno će poboljšati vaše zdravlje.

JARAC (22. 12. – 20. 1.)

FAKS: Vrlo ste ambiciozni i vaš će vam akademski uspjeh biće glavni cilj ovog mjeseca. Financije će vam i dalje kontrolirati vašu obitelj.

LJUBAV: Iako imate želju za ozbilnjom vezom, nikako da ju ostvarite. Za one u vezi slijedi razdoblje harmonije.

ZDRAVLJE: Posvetite nešto više pažnje sebi i svom izgledu kako bi bili blistavi i izvana i iznutra.

VODENJAK (21. 1. – 18. 2.)

FAKS: Ovo je pravo vrijeme da iskoristite svoju neovisnost kako bi postigli ono što želite. Nema potrebe da se prilagođavate drugim ljudima i situacijama. Vi najbolje zнате koje ćete predmete prve rješavati, a koje zadnje i zašto.

LJUBAV: Lako sklapate nova prijateljstva. Ako ste u vezi, odnos s partnerom bit će skladan. Ako svoju drugu polovicu još uvijek niste pronašli, ovo je razdoblje gdje kada se na polju romanse počinje razvijati povoljna situacija zahvaljujući vašoj karizmi i sensualnosti.

ZDRAVLJE: Zdravlje je dobro, ali morate se manje stresirati.

RIBE (19. 2. – 20. 3.)

FAKS: Morate agresivnije krenuti rješavati ispite jer će vam ih se inače previše nakupiti. Bit će vam lakše ako počnete redovito pratiti predavanja i voditi bilješke.

LJUBAV: Vaš je partner zauzet svojim obvezama, zbog čega se osjećate zapostavljeno. Razumijevanje, tolerancija i komunikacija su ključ za rješavanje tog problema. Za samce ovaj mjesec ne nosi neke velike novosti, ali ne dajte se!

ZDRAVLJE: Vaše zdravlje je vama na prvom mjestu. Dok je tako neće biti problema.

INDEKS
press